

Náuka o smrteľnom hriechu

Beda nám, lebo sme zhrešili.
(Žalospiev 5, 16)

Prorok Jeremiáš, presvedčený o tom, že hriech ľudu zaťažuje i jeho samého, volá horkým nárekom: Našími hriechmi sme stratili to pekné šťastie a radosť, akú zakusovalo naše srdce; radosť sa premenila na smútok, a z našej hlavy spadla koruna. *Beda nám, lebo sme zhrešili.* Treba sa zastaviť nad slovami proroka, ktorý nám opisuje strašné zničenie, ktoré spôsobuje v duši hriech. Sám od seba by som nemal odvahu, aby som vám rozprával o zle hriechu, či o nešťastných následkoch, ktoré hriech priťahuje na človeka. Hriech nedokázali vyníčiť prísnyimi nariadeniami a trestami nábožní králi, nezničili ho silou svojej Božskej reči proroci Starého zákona; nedokázali to urobiť Apoštolovia – hoci rozohňovaní Božou milosťou a plní mužnosti, ktorú im udeľoval Duch Svätý – nakoniec ho nepotlačili – preliatím svojej krvi – ani mučeníci. Dokonca sám Ježiš Kristus, hoci je opravdivým Bohom, svojím bolestným umučením a ukrutnou smrťou neodstránil hriech úplne. Ó, prekliaty smrteľný hriech, ako málo ťa ľudia poznajú, a ako často sa ťa dopúšťajú! Spôsobuješ strašné zničenie v našej svätej viere, si katom duší, prameňom odsúdenia, pohrdaním v očiach neba a spustošením zeme. Prekliaty hriech, si príčinou našich dočasných i večných nešťastí, si neúprosným katom samého Ježiša Krista! Môj Bože, keby sme vedeli, čo je hriech – či by sme sa ho tak ľahko dopúšťali? Či by sme mohli pokojne žiť po spáchaní hriechu? Ako veľmi sme slepí! Zamyslime sa teda nad zlom, ktoré spočíva v hriechu, nad nešťastím, ktoré on spôsobuje a nad zaslepením tých, ktorí hriech páchajú.

I.

Nikto z ľudí nie je v stave pochopiť, aké veľké zlo spočíva v smrteľnom hriechu. Keby som mohol otvoriť pekelné brány a ukázať vám všetky obeť tohto hriechu, keby vám každý z odsúdených predstavil strašné utrpenia, ktoré musí znášať po celú večnosť – možno vtedy by ste mali aký taký pojem o tom, čo je hriech. Čokoľvek by som vám nepovedal z ambóny o jeho zle, vždy to bude čosi viac nejasné a vzdialené od samotnej skutočnosti hriechu.

Keby ste sa ma opýtali, čo je smrteľný hriech, tak vám odpoviem podľa sv. Augustína: *Je to odvrátenie sa od Boha a nemúdre oddanie sa stvoreniam.* V podstate hriechu tkvie to, že nás vzdaluje od Boha, že je to pohrdanie Bohom. Môžeme si predstaviť väčšiu ohavnosť a hroznejšie zlo? Čo je odtrhnutie sa od Boha? To je odpor proti Jeho vôli. Týmto spôsobom hriešnik akoby hovoril Bohu: „Odíď odo mňa, nechcem Ti slúžiť, nechcem, aby si bol naďalej mojim Bohom. Pohrdam Tebou a Tvojimi dobrami. Ty chceš toto a ja nie. Mne sa páči to, čo sa Tebe oškliví. Kážeš mi robiť to, čo nechcem“.

Chcete ešte lepšie pochopiť ošklivosť hriechu? Počúvajte, čo hovorí bezbožník svojmu Stvoriteľovi. „Kážeš mi modliť sa ranné a večerné modlitby, a ja sa nebudem modliť. Chceš, aby som svätzil nedeľu, a ja ju vlastne budem znesväcovať zakázanými prácami a váľaním sa v príjemnostiach a nemravnosti. Prikazuješ mi zachovávať čistotu tela i duše, a ja mám rád čosi iné: teda budem ich špiniť myšlienkami, túžbami a nehanebnými činmi. Kážeš mi odpúšťať nepriateľovi, a ja sa chcem pomstiť. Prikazuješ mi, aby som Ťa miloval, ale ja Tebou pohrdam a oddávam sa stvoreniam. Chceš, aby som využil Božie slovo, ktoré mi hlásajú Tvoji sluhovia; kážeš mi utiekať sa k prameňom milostí, aby som mohol prekonať zlé náklonnosti – ale ja zavrhum Tvoje slová, smejem sa z kazateľov, šliapem po Tvojich milostiach!“

A takto sa vlastne obraciame k Bohu v každom prípade, keď hrešíme! Nie je divné, že prorok

Izaiáš nazýva hriešnikov vzbúrencami, ktorí sa protivia vôli Pánovej (por. Iz 41, 12).

Po druhé, odvrátenie sa od Boha to je prejav akéhosi odporu i odporu srdca proti všetkému, čo sa spája s vierou. A teda je tu pohrdanie pokáním, pohrdanie umŕtvením, pohrdanie prikázaním lásky k nepriateľom. Tohto všetkého sa bojí hriešnik viac ako choroby. Stále sa mu zdá, že Stvoriteľ mnoho od nás vyžaduje, že verne slúžiť Bohu je nemožné, že lepšie je ísť do zatratenia, ako bojovať proti svojim vášniam a vyhýbať zlu. Aká je to strašná slepota, keď márne stvorenie sa búri proti svojmu Stvoriteľovi – proti Tomu, ktorý by ho v jednej chvíli mohol zničiť jedným úkonom svojej vôle.

Po tretie, hriešnik si viac cení stvorenie, ako nekonečný majestát Boha. Sv. Augustín hovorí: *Keď uspokojujeme svoje vášne, uctieваме si cudzích bohov. Ako veľmi nespravodlivo postupuje hriešnik, keď Boha stavia nižšie ako svoje vášne!* Ten istý Doktor Cirkvi hovorí, že nemravník si viac cení vlas nemravnej bytosti, zmyselné pohľady a neviazanosť, ako Stvoriteľa. Nečistý človek žije iba pre telo a špinu. Násilný človek To je bytosť, z očí a nozdier ktorej vybuchujú plamene. A závistlivý? To je ktosi, kto iným robí na zlosť a zožiera sa ich úspechom. A ambiciózný? To je ktosi nadutý, podobný mračnu dymu. Kde teda hriešnik stavia svojho Boha? Má Ho pred očami, má Ho v srdci? Nie! Nešťastný hriešnik, ty Boha hádžeš napospas svojim uneseniam, svojej špinavej žiadostivosti, svojej šialenej zlosti, svojej nadutej pýche. Ach, ty, keby si mohol, tak by si Ho ponoril do šachty hnusných, ošklivých nečistôt! Ó, Bože – či možno dobre poznať hriech a aj napriek tomu ho páchať ďalej?!

Písmo sväté hovorí, že nebesia i zem nemôžu obsiahnuť majestát Boha. Jeho trón je na slnku i uprostred nespočetných hviezd (por. Jer 23, 24; Ž 18, 6). Nikde sa však nenachádza text, v ktorom by som čítal, že trikrát svätý Boh, Pán nespočetných zástupov, má byť pokrytý špinou a čierny od dymu ľudských vášní. Aká je to strašná vec, že človek, keď hreší, odvažuje sa akosi stiahnuť Boha z Jeho trónu a hodiť Ho pod nohy svojich vášní! Krátka si večnosť, žeby tí nešťastní zúfalcí odpykali za to primeraný trest! Sv. Pavol Apoštol jasne hovorí, že ľudské telo je príbytkom Boha, a nemravník ho vydáva skazenému stvoreniu, podľa cudzoložnici (por. 1 Kor 6, 15). Čo by ste si pomysleli, drahí moji, o človeku, ktorý by v ošiali zlosti chytil krv nečistého zvieraťa a nalial ju do kalicha, v ktorom sa po konsekrácii nachádza Najsvätejšia Krv Ježiša Krista? Už pri samotnej spomienke na to, preniká vás zdesenie, a predsa hriešnik ide ďalej, lebo diabla stavia vyššie ako Syna Božieho a dobré vnuknutia a hnutia milosti Božej vôle ako našepkávanie satana.

Po štvrté, smrteľný hriech nás robí slepými a to do takého stupňa, že nerozoznávame zlo, ktorého sa dopúšťame. Keď prichádza pokušenie, poddávame sa mu a ukazujeme pohrdanie Božími milosťami. Pomaly sa naše srdce zatvrdzuje a koľko krokov robíme, takmer toľko ráz padáme. Za trest sa Boh čoraz viac od nás vzdáva a stávame sa korisťou vášní. Život hriešnika to spleť zločinov a reťazí zla. Srdce takého človeka pripomína rozbúrené more, na ktorom jedna vlna vyvoláva druhú. Prvý hriech prináša so sebou druhý, potom nasleduje zatvrdnutosť, a po smrti – nešťastná večnosť.

Príkladom toho môže byť Amaziáš, nešťastný júdsky kráľ. Mal mnoho pekných, vrozených predností a zdalo sa, že bude dobrým vládcom. Keď vystúpil na trón, mal dvadsaťpäť rokov. Ale po čase ho opanovala pýcha. Povraždil vrahov svojho otca Joasa, potom vzal tristotisíc vojakov a zverboval ešte stotisíc ľudí z izraelského kráľovstva, ktorým zaplatil sto talentov striebra. Vtedy k nemu prichádza Boží muž a prikazuje mu rozpustiť nájomníkov. Amaziášovi bolo škoda peňazí, ktoré zaplatil. Ale keď mu Prorok povedal, že Boh je bohatým Pánom a môže mu vrátiť ešte viac, rozpustil nájomníkov a vydal sa proti Idumejčanom s vlastným vojskom, pričom ich porazil. Po víťazstve však začal vzdávať božskú úctu modlám porazeného národa. Boh napomínal Amaziáša skrze svojho proroka. Ale pyšný víťaz pohrdol týmito napomenutiami, a prorokovi pohrozil smrťou. Boží posol teda odišiel, avšak neposlušnému kráľovi predpovedal trest. A pýcha zaslepovala

Amaziáša čoraz viac. Vyhlasuje teda vojnu Joasovi, izraelskému kráľovi, pričom sa stáva hluchý na všetky výstrahy. Púšťa sa do vojny, utrpí porážku a dostáva sa do otroctva. Joas vstupuje do Jeruzalema a odvezie odtiaľ bohaté poklady. Po smrti izraelského kráľa Amaziáš žil ešte pätnásť rokov a zahynul počas povstania, ktoré prepuklo proti nemu v Jeruzaleme (por. 2 Krn 25). A to je vlastne, bratia moji, obraz zatvrdnutého hriešnika – človeka, ktorý pácha jeden hriech za druhým a až v hodine smrti otvára oči a vidí svoj strašný stav.

Po piate, Pán Boh opúšťa zatvrdnutého hriešnika a vydáva ho za korisť vášni. Už ho nič nevzrušuje – on všetkým pohŕda. Vie, že keď zomrie v tomto stave, čaká ho večné zatratenie. Nedbá na to, vysmieva sa zo všetkých spásnych napomenutí. O kázniach i o kňazoch sa vyjadruje zlostne. Hovorí, že kňazi sú na to, aby napomínali, že je to ich zamestnanie, že hovoria klamstvá. Vystupuje proti Bohu i viere, proti duchovenstvu, zúfalo prekračuje Božie prikázania, zahlušuje svoje svedomie, dokonca sa váľa v hriechoch a prebudí sa až v hodine smrti, keď už niet nijakej záchrany, keď vytrhnutie sa z pazúrov pekla je už nepravdepodobné.

V Písme svätom nachádzame na to dobrý príklad. Sýrsky kráľ obliehal mesto Dothan a nastavil tam pascu. Vtedy prorok Elizeus prosil Boha, a zasiahol týchto ľudí slepotou. A skutočne sa tak stalo. Elizeus ich viedol za sebou, pričom im hovoril, že sa pomylili, že mali obliehať iné mesto. Týmto spôsobom ich zaviedol až do Samárie a tu na prosbu proroka Boh otvoril ich oči a spoznali, že sú v rukách nepriateľov (por. 2 Kr 6).

To je ponurý obraz toho, čo sa obyčajne deje so zatvrdnutým hriešnikom vo chvíli smrti. Kňaz ho potešuje, ukazuje mu veľkosť Božieho milosrdenstva. Zomierajúci sa vtedy upokojuje, nezmierni sa patrične s Bohom. Sväté sviatosti prijaté nehodne, zaslepujú ho ešte viac. Toto zaslepenie trvá až do konca, po čom prichádza smrť a večné zatratenie hriešnika. Aký poľutovaniahodný je stav týchto nešťastných duší! Ako vrúčne, so slzami v očiach, sa musíme modliť za ich obrátenie!

II.

Pozrime sa teraz, aké dočasné nešťastia spôsobuje hriech. Najprv je prameňom všetkých Božích trestov. Chudoba, choroby, smútok a všetky iné bolestné údery, a predovšetkým smrť, tu majú svoj prameň. Duch Svätý hovorí na niekoľkých miestach Židom, že ak zachovajú Jeho prikázania, On im udelí požehnanie, ich polia bohato urodia obilie a stromy ovocie. Naproti tomu opačne, ak opustia Stvoriteľa, dopustí na nich porážky a nešťastia (por. Dt 7). A skutočne, všetky tresty, tak duchovné ako i telesné, majú začiatok v hriechu. Prečo anjeli padli z neba do pekla? Prečo Adam bol vyhnaný z raja? Prečo na prvých rodičov a ich potomkov dopadlo toľko nešťastí? Dôvodom toho je hriech (por. Gn 3). Či nespôsobili potopu zeme zločiny ľudí (por. Gn 6, 13)? A čo priviedlo na Sodomu, Gomoru a iné mestá oheň z neba (por. Gn 19), ak nie hriech? Ó prekliaty hriech, kto ťa dobre poznal, ten sa ťa nikdy neodváži spáchať! Prorok Nátan hovorí Dávidovi: *Preto od tvojho domu nikdy neodstúpi meč, lebo si opovrhol mnou* (2 Sam 12, 10). Mudrc Pánov hovorí: *Na dome bezbožného kliatba Pánova, ale príbytok spravodlivých požehnáva* (Prís 3, 33). Vyhýbajme, bratia, hriechu, lebo on na nás privádza dočasné nešťastia.

Po druhé, hriech skracuje život človeka, ako hovorí Duch Svätý. Boh trpí hriešnika neraz veľmi dlho. Keď však vidí, že hriešnik sa nepolepšuje, vezme ho z tohto sveta, vytnie ho spomedzi živých, ako neúrodný strom. Keď kráľ Ezechiáš ochorel, Pán poslal k nemu proroka s príkazom, aby si usporiadal veci, lebo zakrátko zomrie. Keď to Ezechiáš počul, obrátil sa k stene a začal horko oplakávať svoje hriechy. Pán, pohnutý milosrdenstvom, predĺžil mu život o pätnásť rokov (por. Iz 38). Kráľ Sedekiáš naopak, keďže nerobil pokánie za zločiny, dokonca s deťmi sa dostal do otroctva, kde mu vykúpili oči a taktó úboho skončil svoj život. Bezbožný Antiochus priznáva, že to jeho zločiny pritiahli na neho predčasnú smrť, lebo vylúpil sväté mesto a znevážil svätýňu pravdivého Boha. Červy za života požírali jeho telo (por. 2 Mach 9). Cisár Anastáz videl v noci vo

svojej izbe hroznú postavu z knihou v ruke. Táto postava mu kvôli jeho hriechom vyškrtla z knihy jeho života štyridsať rokov. Takéto myšlienky sú pre človeka, ktorý túži po dlhom živote, desivé.

Strašné účinky a škody znáša tiež človek kvôli hriechu na duši. Ako telo bez ducha je mŕtvou, tak duša človeka, pozbavená milosti Božej, je mŕtva a vzbudzuje odpor Boha i anjelov. V tomto stave ona nemôže urobiť nič, čo by zasluhovalo život večný. Svätá Katarína Sienská, keď raz mala víziu duše, ktorá bola v milosti Božej, v údive volala: „Pane, keby mi viera nehovorila, že je iba jeden Boh, myslela by som si, že táto duša je božstvom. Chápem, Bože, že si za takú krásnu dušu mohol zomrieť!“ Keď však človek spácha ťažký hriech, táto zázračná krásna mizne; duša, podobná predtým anjelom, teraz sa stáva škaredou ako diabol alebo zdochlina ležiaca osem dní na slnečnom úpale. Po hriechu človek stráca všetky zásluhy zhromaždené pre život večný, hoci by bol na ne taký bohatý, ako všetci anjeli a svätí spolu. Po páde mu zostáva iba peklo. Ó, prekliaty hriech, aké strašné zničenie spôsobuješ v duši! Bohužiaľ – koľko tu prítomných je v takomto poľutovaniahodnom stave! Kiežby sa ľudia tak báli duchovnej smrti, ako sa boja smrti tela!

Idem ďalej a tvrdím, že smrteľný hriech pozbavuje nás pokoja duše. *Človek jasnej mysle má ustavičné hody*, hovorí mudrc Pánov (Prís 15, 15). Svätý Pavol hovorí, že pokoj duše prevyšuje všetky zmyslové radosti: *A Boží pokoj, ktorý prevyšuje každú chápanosť, uchráni vaše srdcia a vaše mysle v Kristovi Ježišovi* (Flp 4, 7). A naopak, o hriešnikovi prorok Izaiáš hovorí: že jeho srdce trpí neopísateľné bolesti (por. Iz 13, 8). V liste Rimanom sv. Pavol píše, že hriešnikov budú cez celý život trápiť súženia: *Súženie a úzkosť doľahnú na každého človeka, ktorý pácha zlo* (Rim 2, 9). Prečo, priateľu, zotrávaš v hriechu, keď on spôsobuje, že si taký nešťastný?

Ďalej smrteľný hriech uvádza našu dušu do otroctva satana. Človek v stave milosti posväcujúcej je skutočne dieťaťom Božím; po páde do hriechu sa stáva dieťaťom a otrokom zlého ducha. Sv. Ján tvrdí, že kto pácha hriech, ten je pekelným duchom, ktorý zhrešil od začiatku: *Kto pácha hriech, pochádza z diabla, lebo diabol od začiatku hreší* (Jn 3, 3). Keby sme zomreli v stave ťažkého hriechu, tak satan bude naveky vlastniť našu dušu. Biedna duša, predávajúť ťa ľudia za pár halierov – opilec za kalíšok alkoholu, lakomec za hrst' sena, žráč za bohatú misu s jedlom, nemravník za ohavnú rozkoš. Ako nízko si ťa cenia, ako strašne ťa podceňujú!

Ďalej. Smrteľný hriech nás robí nepriateľmi Boha a zatvára nám bránu do neba. Duša v stave milosti je priateľkou Boha a má právo na nebeskú vlasť. Môj Bože, aké strašné je nešťastie žiť v nepriateľstve s Tebou, ktorý si sama Dobrota, sama Láska a Šťastie vyvolených! Keby sme vedeli, čo to znamená stratiť Boha, za žiadnu cenu by sme sa neodvážili spáchať hriech. Traja mládenci sa nechali radšej hodiť do ohnivej pece (por. Dan 3). Mučeníci znášali najstrašnejšie týranie, ale nezapreli svojho Spasiteľa. Jedným kládli na hlavu rozpálené uhlie, ako sv. Klementovi, biskupovi z Ancíry, sv. Sabinianovi a sv. Krištofovi. Iným vytrhávali zuby alebo im ich vybijali kameňmi, ako sv. Apolóniovi a sv. Januárovi. Z iných zaživa sťahovali kožu, ako to čítame o sv. Bartolomejovi a sv. Regine. Sv. Venant dovolil, aby mu vyrvali vnútornosti a pokojne trpel, keď ho pálili fakľami, lebo nechcel hriechom stratiť milosť Božiu. Mučeníci znášali najťažšie súženia, lebo sa nechceli zrieknuť svojho Boha a Spasiteľa. Beda nám, keď sa zriekame skvelého neba, a zasluhujeme si peklo iba preto, že chceme uspokojiť akési hriešne náklonnosti. Kto pochopí toto obrovské nešťastie? Čo by ste si pomysleli o človeku, ktorý by sa obrátil na Boha týmto spôsobom: „Nechcem ísť do neba, vyberám si ako dedičstvo peklo; zriekam sa spoločenstva anjelov a svätých, chcem ísť do večného ohňa, ako si odriekať tieto príjemnosti, ako sa zriekať mojich chutí, ako odpustiť nepriateľovi či vrátiť cudziu vec“? Možno poviete: My tak nehovoríme! – Ale vaše hriechy akoby hovorili týmto spôsobom! Kto pochopí zaslepenie bezbožného človeka, ktorý stavia zvieraci rozkoš vyššie ako večnú radosť, akúsi drobnosť vyššie ako Kráľovstvo nebeské, obžerstvo – vyššie ako hostinu Blahoslavených v Božom Meste!

Hriech nakoniec je najväčším nešťastím, aké nás môže stretnúť vo svete. Sv. Terézia videla

dušu v stave ťažkého hriechu a tento pohľad ju tak zdesil, že radšej by znášala pekelné muky, akoby spáchala jeden hriech.

Sv. Tomáš sa diví, ako človek, ktorý spáchal hoci iba jeden hriech v živote, môže sa smiať. Svätá Katarína Sienská hovorí, že všemohúci Boh by nemohol spôsobiť človeku takú škodu, akú si on sám spôsobuje, keď sa dopúšťa hriechu. Sv. Katarína Janovská zvolala, že odkedy spoznala zlo hriechu, nediví sa pekelným trestom, lebo oni sú skoro ničím v porovnaní so zlom hriechu. Sv. Magdaléna de Pazzi nemohla pochopiť, ako Ježiš Kristus mohol zomrieť za stvorenia také zvrátené, ako sú hriešnici.

Svätí sa báli na tomto svete iba hriechu. Aj my, keby sme pomocou svetla Božieho lepšie poznali ohavnosť hriechu, chceli by sme radšej tisíckrát zomrieť, ako sa dopustiť jedného takého priestupku. Spomeňte si, čo musel vytrpieť Kristus za hriechy ľudí! To Spasiteľ zomiera na kríži – Jeho telo roztrhané na kúsky pri bičovaní, tvár oplúťá bezbožníkmi, hlava poprebíjaná trnami – najkrajší z ľudských synov vyzeral ako úbohý červ! Vo chvíli Jeho smrti celý svet sa ocitol v zmätku: slnko sa pokrylo temnotami, zem sa chvela v základoch, skaly pukali, hroby sa otvárali a vychádzali z nich zomrelí. Opýtajte sa samého Krista, prečo znáša takú hanebnú a ukrutnú smrť, a odpovie vám: „Synu, to kvôli hriechu... Keby všetky rozumné stvorenia na zemi i v nebi znášali najstrašnejšie muky, aj napriek tomu by nedokázali napraviť jeden všedný hriech. Preto trpím, aby som zadosťučinil Božej spravodlivosti. Keby ma aspoň ľudia prestali za to znovu urážať“ – Aký nevďačný je človek, keď nechce pamätať na lásku, akú má k nemu Spasiteľ! Večnosť, ty sa nikdy neskončíš a budeš pomstiť urážky, ktoré hriech spôsobil tak dobrému, tak trpezlivému a milosrdnému Bohu.

Ako dlho ešte budeme v tomto zaslepení, ako dlho budeme znovu pribíjať na kríž milovaného Spasiteľa! Nečakajme, bratia, na smrť, lebo vtedy už nič nepomôžu naše úsilia, naše slzy a smútok. Zavčas otvorme oči, uznajme svoje omyly, robme pokánie a použijeme prostriedky, ktoré Boh ustanovil pre našu spásu. Lepšie je, ak stratíme všetko, akoby sme sa dopustili hriechu. Poďme teda ku krížu, nech sa naše slzy spoja s Najdrahšou Krvou Ježiša Krista, ktorá tečie z Jeho rán. Počúvajme chvíľu a pozerajme očami viery, ako kvília a stenajú zatratení – tí, pre ktorých už niet milosrdenstva! Náš milovaný Spasiteľ ešte nezavrhuje pred svojej tváre; skôr naopak – vystiera k nám svoje ruky a hovorí nám, že nás miluje. Nikdy nezabúdajme, čo je hriech, aké nešťastie pripravuje pre nás v budúcom živote, akých dobier nás naveky zbavuje! Všetci túžme po nebi; vedzme však, že nič poškvrené nevojde do týchto rozkošných príbytkov. Všetko nás povzbudzuje a vyzýva, aby sme opustili hriech. Syn Boží z kríža nás zaklína, aby sme nešliapali po Jeho Najsvätejšej Krvi. Anjeli a svätí z nebeských výšin nám pripomínajú, akú veľkú slávu nám pripravuje Boh, aká veľká sláva nás čaká, ak budeme vyhýbať zlu. Aj zavrnutí volajú k nám, aby sme ich nenasledovali a neupadli do rúk nahnevaného Boha. bratia, možno o chvíľu nás už na zemi nebude a nájdeme sa medzi svätými alebo zatratenými. Majme to však na pamäti, lebo nepoznáme ani dňa ani hodiny! Tisíckrát šťastnejší je ten, kto je v každej chvíli pripravený postaviť sa pred Boha. Amen.